

суб'єктивного права» [6, 604].

Отже, можемо зробити висновок, що саме *інтерес* є основною характеристикою права, яке дозволяє останньому виконувати функцію універсального регулятора і синтезатора різних суспільних потреб. Воля – це похідна інтересу, однак, вона має взаємозв'язок із правом, який сам по собі є «державно-вольовим впливом». Право – основа законного задоволення інтересів. Однак і в праві можна спостерігати внутрішні діалектичні протиріччя. Більша частина з них утворюється із –за неможливості використати державно-вольовий вплив на всю сукупність приватних і суспільних інтересів і зафіксувати їх у вигляді норм. Тому і існують «законні інтереси» як спосіб вираження волі індивідів і суспільства, які дозволяють боротися із вказаними протиріччями. Тобто право в результаті свого впливу на конкретні інтереси індивіда перетворює їх на законні інтереси.

Література

1. Кикнадзе Д. И. Потребности, поведение, воспитание. – М., 1968. – С. 60.
2. Теория государства и права: Учебник под ред. докт. юрид. наук, проф. Р. А. Ромашев. – СПб., 2005. – С. 115.
3. Гамбаров, Ю. С. Курс гражданского права / Гамбаров Ю. С. – СПб., – 1911. – Том 1: Часть общая. – С. 342.
4. Рождественский, А. А. Теория субъективных публичных прав: Критико-систематическое исследование / Рождественский А. А. – М., 1913. – Часть 1: Основные вопросы теории субъективных публичных прав – 1913. – С. 290.
5. Иеринг Р. Интерес и право / Избранные труды. – Самара, 2003. – С. 430.
6. Шершеневич Г. Ф. Общая теория права. – М., 1912. – С. 603-604.

К. С. НАУМЕНКО

*Сумська філія Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ВИЗНАННЯ ПРАВА ЯК СПОСІБ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЇЇ СОЦІАЛЬНЕ БУТТЯ

Цивільно-правовий захист прав та свобод людини та громадянина в будь-якій цивілізованій та демократичній країні передбачає широкий спектр способів та засобів по реалізації та забезпеченню такого захисту. Задля забезпечення адекватного та своєчасного захисту особистих немайнових прав особи, що забезпечують її соціальне буття, як частини

загальних цивільних прав, необхідною є наявність як прямих, так і попереджувальних (превентивних) важелів впливу на конфліктні ситуації. Одними з найважливіших способів захисту прав особи вважаються ті, що реалізуються через судові органи, по тій причині, що рішення по даних спорах є обов'язковими до виконання усіма сторонами конфлікту. Визнання права є таким способом захисту, що закріплений на законодавчому рівні та передбачає реалізацію через органи судочинства.

Досліджуючи законодавче закріплення визнання права як способу його захисту в дореволюційних джерелах, слід зазначити, що перше таке законодавче закріплення знаходимо у ст. 1801 Статуту цивільного судочинства Російської імперії, що і дало поштовх його вивчення сучасними цивілістами. Відтоді в науковій літературі панує думка, що визнання права – це спосіб захисту цивільних прав, що полягає у доведенні чи спростуванні аргументованості спору між суб'єктами такого права про наявність або ж відсутність відповідних правовідносин, що стали предметом спору, а також результат доведення наявності чи відсутності конкретно визначених цивільних прав та обов'язків. Цінність визнання права як способу захисту цивільних прав полягає переважно в тому, що за його допомогою особа досягає визначеності в питаннях про наявність у неї певних прав чи обов'язків, про обсяг та зміст цих прав (обов'язків). Крім того, визнання права відрізняється від інших численних способів захисту права тим, що відповідні вимоги можуть бути заявлені і до того, як порушення права відбулося (тобто у разі оспорювання чи невизнання права).

Відтак, визнання права як спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її соціальне буття, є способом, за допомогою якого за суб'єктом визнається наявність певного особистого немайнового права, яке було раніше порушено або існування якого заперечувалося іншими особами. Деякі вчені вважають, що розуміння даного способу тільки як визнання права є обмеженим [1, 196]. Тобто з цього слідує, що такий спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її соціальне буття, як визнання права дозволяє превентивним шляхом запобігти позбавленню або утиску особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Отже, пропонуємо під поняттям визнання права як спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її соціальне буття, розуміти специфічний спосіб захисту, що являє собою пред'явлення претензій однієї зі сторін спору про підтвердження існуючих прав та обов'язків, які та чи інша особа мала до їх порушення, виключно у судовому порядку.

За загальним правилом, визнання права як спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її соціальне буття, є засобом усунення невизначеності у відносинах між суб'єктами,

створення необхідних умов для його реалізації та запобігання з боку третіх осіб дій, що перешкоджають його нормальному здійсненню. Таким чином, зазначений спосіб захисту застосовується тоді, коли як такого порушення права ще немає, але це особисте немайнове право оспорується (чи існує реальна погроза) іншою особою. Як наслідок, така ситуація ускладнює чи взагалі робить неможливим його використання [2, 302]. Тобто метою подання цього позову є усунення невизначеності в особистому немайновому праві, що належить особі, а також створення сприятливих умов для здійснення фізичною особою особистих немайнових прав, що забезпечують її соціальне буття [2, 39]. Отже, з наведеного випливає цілком правильна думка, що визнання права є теоретично досить дієвим способом врегулювання спірних ситуацій в частині захисту особистих немайнових прав, що забезпечують повноцінне соціальне буття громадянина. Проте практично такий спосіб використовується неналежним чином через низьку правову обізнаність громадян зі своїми конституційними можливостями по захисту власних особистих немайнових прав.

Зміст визнання права становить підтвердження існування певного права або підтвердження відсутності права, підтвердження існування обов'язку, правовідносин. А підставами для застосування цього способу захисту права є порушення, оспорування, невизнання права чи загроза вчинення таких дій у майбутньому. Особами, які можуть застосовувати визнання права, є суд та самостійно учасники правовідносин, а саме зобов'язана особа [3, 179].

На даний момент визнання права є одним із найпоширеніших та найдієвіших засобів захисту особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її соціальне буття. Особливістю такого засобу є розгляд та вирішення конфліктної ситуації судовим органом із винесенням відповідної ухвали. Слід також підкреслити складову попереджувального характеру, що дає змогу унеможливити подальше поширення правопорушення та неправомірної поведінки, а також соціальних негативних наслідків для особи-носія особистих немайнових прав.

Література

1. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): монографія / Р. О. Стефанчук. — К.: КНТ, 2008. — 625 с.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. — 3-є вид., перероб. і доп. / [за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця]. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — Т. I. — 832 с.
3. Цивільне право України: навч. посібник / Ю. В. Білоусов, С. В. Лозінська, С. Д. Русу та ін. ; за ред. Р. О. Стефанчука. — К.: Прецедент, 2005. — 448 с.